

N:o 37.

Ank. till Riksd. kansli den 14 mars 1905, kl. 2,30 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt aflidna stationsmästaren Per Mårtenssons änka och minderåriga son.

(R. A.)

I en till Riksdagen aflåten proposition, n:o 9, af den 31 december 1904 har Kungl. Maj:t. under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att till stationsmästaren Per Mårtenssons änka och minderåriga son finge af trafikmedel utbetalas pension till ett årligt belopp af 225 kronor, att, räknadt från och med den 1 april 1904, utgå enligt de grunder, som i 7 § af gällande reglemente för statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa stadgades rörande pensioner till änkor och barn efter delägare i nämnda kassa.

Till åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen anfört följande.

»Uti skrifvelse den 26 april 1904 har järnvägsstyrelsen, med anledning af därom hos styrelsen gjord framställning af änkan efter aflidna stationsmästaren Per Mårtensson, hvilken till följd af statens inköp af västkustbanan öfvergått i statens järnvägars tjänst, i underdånighet hemställt om beredande af pension åt bemälda änka och en makarnas minderåriga son.

I anledning häraf tillåter jag mig erinra, hurusom vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 4 april 1902 af ärende rörande beredande af förbättrade pensionsförmåner för vissa tjänstemän och betjante, hvilka, i likhet med hvad här otvan om stationsmästaren Mårtensson omförmälts, från västkustbanan öfvergått i statens järnvägars tjänst, dåvarande chefen för civildepartementet lämnade en närmare redogörelse för omförmälda personals pensionsförhållanden och därmed sammanhängande frågor.

Såsom därvid erinrades, hade 1893 års järnvägskommitté i afgifvet underdånigt förslag angående förvärfvande för statens räkning af Skåne—Hallands, Mellersta Hallands, Göteborgs—Hallands, Landskrona—Ängelholms och Malmö—Billesholms järnvägar, hvilka järnvägar tillsammans bildade den så kallade västkustbanan, i fråga om de närmare bestämmelserna i afseende å sättet för banornas förvärfvande, som borde i köpeaftalen med vederbörande järnvägsägare intagas, föreslagit, bland annat, att de vid dessa järnvägar anställda tjänstemän och betjante skulle tillerkännas rätt att öfvergå i statens järnvägars tjänst. Men då kommittén ansåg sig böra undvika att betunga statens järnvägars pensionsinrättningar med att på en gång mottaga ett så stort antal nya delägare, som då vore i fråga, föreslog kommittén, att såsom särskildt villkor för nämnda rätt skulle föreskrivas, att ifrågavarande tjänstemän och betjante fortfarande skulle kvarstå i enskilda järnvägarnas pensionskassa, i förhållande till hvilken staten skulle öfvertaga vederbörande bolags förpliktelser.

Vid underdånig föredragning den 8 mars 1895 af frågan om förvärfvande för statens räkning af ofvannämnda järnvägar tillstyrkte dåvarande chefen för civildepartementet hvad kommittén uti berörda hänseende föreslagit.

Sedan 1895 års Riksdag bifallit Eders Kungl. Maj:ts proposition rörande anvisande af medel för inköp af ifrågavarande järnvägar samt Eders Kungl. Maj:t den 7 juni 1895 beslutit, att dessa skulle från 1896 års ingång öfvertagas af staten på i hufvudsak de af kommittén föreslagna villkoren, blef också i kontrakten om järnvägarnas förvärfvande bestämmelse intagen därom, att de vid vederbörande järnväg anställda tjänstemän och betjante skulle äga rätt att öfvergå i statens järnvägars tjänst. Såsom villkor härför stadgades, bland annat, det förbehåll, att de icke skulle äga att ingå såsom delägare i statens järnvägars pensionsinrättningar, med mindre järnvägsstyrelsen, efter pröfning för hvarje särskildt fall af tjänstemans eller betjants därom ingifna ansökning,

funne sådan kunna utan pensionskassornas särskilda betungande bifallas. Dessutom stadgades i kontrakten, att järnvägsstyrelsen skulle i förhållande till enskilda järnvägarnas pensionskassa inträda i vederbörande bolags rättigheter och skyldigheter. Dessa bestämmelser intogos i samtliga kontrakten, äfven i det om Landskrona—Ängelholms järnväg, hvars personal icke tillhörde någon pensionsinrättning, samt afsågo jämväl vid de öfriga järnvägarna anställd personal, som icke ingått i enskilda järnvägarnas pensionskassa, således äfven de tjänstemän och betjante vid de öfriga 4 banorna, hvilka, då de antagits först år 1895, efter det statsinköpet beslutits, icke ingått i enskilda järnvägarnas pensionskassa.

I anledning af hvad sålunda i kontrakten stadgats, öfvergingo vid järnvägarnas öfvertagande med ingången af år 1896 i statens järnvägars tjänst, utan att intagas i statens järnvägstrafiks pensionsinrättning samt änke- och pupillkassa, ordinarie tjänstemän och betjante till ett antal af 542.

Af denna personal gjorde därefter under våren 1897 hos järnvägsstyrelsen 406 befattningshafvare, af hvilka 336 voro delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa och 70 icke tillhörde någon pensionsinrättning, ansökan om vinnande af inträde i statens järnvägstrafiks pensionsinrättning.

Efter vederbörlig utredning företogos de gjorda ansökningarna af järnvägsstyrelsen till afgörande den 6 mars 1899. Därvid fann styrelsen beträffande dem af de sökande, hvilka voro delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa, eller hvilka, utan att vara delägare i denna kassa, den 1 januari 1896 uppnått en ålder af minst fyrtio år, icke skäl bifalla den af dem gjorda ansökan om vinnande af delaktighet i statens järnvägstrafiks pensionsanstalter.

Hvad åter anginge öfriga sökandena, hvilka icke vore delägare i sagda pensionskassa och hvilkas ansökningar icke genom vederbörandes afskedstagande, frånfälle eller redan vunnit inträde i statens järnvägstrafiks pensionsanstalter förfallit, förklarade järnvägsstyrelsen, att enhvar af dem skulle anses hafva den 1 januari 1896 vunnit delaktighet i statens järnvägars pensionsanstalter, under villkor, att af honom erlades de enligt gällande reglementen på honom belöpande pensionsafgifter för tiden från och med sistnämnda dag jämte den ränta därå, som af direktionen för statens järnvägstrafiks pensionsinrättning kunde varda bestämd, dock att, i händelse detta villkor ej fullgjordes, delaktighet i pensionsanstalterna skulle anses af vederbörande förvärfvad med ingången af år 1899.

I sammanhang härmed förklarade järnvägsstyrelsen, att beträffande dem af de sökande, hvilka icke vore delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa och hvilka enligt styrelsens omförmälda beslut icke då kunnat medgifvas delaktighet i statens järnvägstrafiks pensionsanstalter, styrelsen framdeles ville för hvarje särskildt fall pröfva, huruvida vid vederbörandes afskedstagande eller frånfälle skäl kunde förefinnas att till Kungl. Maj:t ingå med framställning om åtgärder för beredande af särskild pension åt den sålunda ur tjänsten afgående eller hans stärbhusdelägare.

I anledning af inom Riksdagen väckta förslag, bland annat, därom, att västkustbanepersonalen måtte berättigas antingen att vinna inträde i statens järnvägstrafiks pensionsanstalter eller ock att åtnjuta pension i likhet med statens öfriga järnvägstjänstemän och betjante, anhöll Riksdagen uti skrifvelse den 14 maj 1900, att utredning måtte verkställas, i hvad mån, på hvilket sätt och under hvilka villkor åt den personal, som från västkustbanan öfvergått i statens järnvägars tjänst, men ännu icke vunnit inträde i statens järnvägstrafiks pensionsanstalter, kunde beredas pension eller, beträffande delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa, förbättring i pensionsvillkoren, vid hvilken utredning borde tagas i betraktande alla på denna fråga inverkan omständigheter och särskildt tiden för nämnda personals inträde i statens tjänst, det bidrag, som staten för dess pensionering lämnade till enskilda järnvägarnas pensionskassa, samt de lägre pensionsafgifter, som de af personalen, hvilka vore delägare i sagda kassa, haft att till densamma erlægga, äfvensom att Eders Kungl. Maj:t ville till Riksdagen göra den framställning, hvartill berörda utredning kunde finnas böra föranleda.

Därvid anförde Riksdagen, att, ehuru den personal, som från västkustbanan öfvergått i statens järnvägars tjänst, icke kunde hafva något rättsligt anspråk att komma i åtnjutande af samma pensionsförmåner, som tillkomme öfriga vid statens järnvägar anställda tjänstemän och betjante, det dock ville synas Riksdagen, som om staten af billighetsskäl borde åtminstone i vissa fall bereda den del af förstnämnda personal, som icke vunnit inträde i statens järnvägstrafiks pensionsanstalter, rätt till någon pension eller förbättring i de mindre fördelaktiga pensionsvillkor, som delaktighet i enskilda järnvägarnas pensionskassa medförde. För att kunna bedöma i hvad mån och på hvilket sätt detta lämpligen borde ske, fordrades emellertid en fullständig utredning af alla på frågan inverkan förhållanden. Riksdagen, som i saknad däraf icke kunnat, på sätt inom Riksdagen föreslagits, fatta något afgörande beslut i ämnet, hade emeller-

tid ansett sig hafva anledning hos Kungl. Maj:t anhålla om verkställande af erforderlig utredning i frågan, för att Riksdagen på grund därpå kunde komma i tillfälle att pröfva, i hvad utsträckning och på hvilka villkor pension eller förbättrad sådan kunde ifrågavarande personal beredas.

Vid underdånig föredragning den 1 juni 1900 af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse behagade Eders Kungl. Maj:t anbefalla järnvägsstyrelsen att efter vederbörandes hörande verkställa den af Riksdagen i detta ärende begärda utredning och därmed jämte det underdåniga utlåtande, hvartill samma utredning kunde föranleda, till Eders Kungl. Maj:t inkomma.

Till åtlydnad därpå lät järnvägsstyrelsen genom sakkunnig person verkställa undersökning öfver den matematiska kostnaden för beredande af pension respektive fyllnadspension åt de tjänstemän och betjante, som vid västkustbanans inköp öfvergått i statens järnvägstrafiks tjänst, men änu icke blifvit delägare i dess pensionsinrättningar, samt åt änkor och barn efter sådan tjänstepersonal.

Denna undersökning omfattade, hvad beträffar den del af ifrågavarande personal, som icke tillhörde enskilda järnvägarnas pensionskassa, 32 tjänstehafvare, födda år 1855 eller tidigare, hvilka på grund af järnvägsstyrelsens förberörda beslut den 6 mars 1899 icke kunnat medgifvas inträde i statens järnvägars pensionsanstalter, samt ytterligare två tjänstehafvare, därpå den ene, född år 1858, väl enligt nämnda beslut förklarats berättigad ingå i sagda pensionsanstalter, men uppgifvit sig icke vara i stånd att erlægga de öfverårighets- och retroaktivaavgifter, som för sådant inträde skulle af honom erläggas, och den andre, hvilken, född år 1857, icke deltagit i förenämnda petition om inträde i statens järnvägstrafiks pensionsanstalter, på förfrågan förklarar sig icke kunna däri ingå på grund af de höga avgifter, som för honom skulle ifrågakomma. I beräkningen medtogs däremot icke en yngre tjänstehafvare af allenast 25 års ålder, hvilken vägrat att begagna sig af den honom enligt styrelsens beslut medgifna rätt att utan erläggande af extra avgifter inträda i sagda pensionsanstalter.

Sedan därjämte i ärendet afgifvits infordrade yttranden af direktionen för enskilda järnvägarnas pensionskassa samt direktionen för statens järnvägstrafiks pensionsinrättning, afgaf styrelsen uti skrifvelse den 15 mars 1891 underdånigt utlåtande och förslag i ämnet.

Därvid anförde styrelsen beträffande ofvanberörda del af ifrågavarande personal eller den, som icke tillhörde enskilda järnvägarnas pensionskassa, att styrelsen funne sig, med åberopande af hvad styrelsen i sitt förut omförmälda

beslut den 6 mars 1899 därom yttrat, icke kunna tillstyrka, att delaktighet i statens järnvägstrafiks pensionsanstalter bereddes förenämnda till denna grupp hörande 32 tjänstehafvare, hvilka vid inträdet i statens järnvägars tjänst fyllt 40 år. Billighetshänsyn syntes styrelsen dock kräfvä, att åtgärder vidtoges för beredande genom statens försorg af något understöd vid afskedstagandet åt de till berörda ålderskategori hörande tjänstemän och betjante. Då emellertid med hänsyn till de för denna ålderskategori beräknade ojämförligt höga afgifterna icke torde kunna ifrågasättas, att dessa tjänstemän och betjante själfva skulle kunna bidra till sin pensionering, ansåge sig styrelsen uti nu ifrågavarande afseende böra föreslå, att enhvar af dessa tjänstemän och betjante förklarades berättigad att vid afskedstagandet uppbära i pension ett årligt belopp, motsvarande skillnaden emellan, å ena sidan, det pensionsbelopp, han skulle hafva erhållit, om han den 1 januari 1896 vunnit delaktighet i statens järnvägstrafiks pensionsinrättning, och, å den andra, det för tiden efter afskedstagandet beräknade årliga värdet af de afgifter, han i händelse af sådan delaktighet skolat under tjänstetiden erlægga till pensionsinrättningen; och funne styrelsen enahanda pensionsförmån böra tillerkännas förutnämnda två tjänstehafvare, hvilka på grund af de jämförelsevis höga retroaktiva afgifter, som för dem skulle ifrågakomma, förklarar sig icke kunna uppfylla de stadgade villkoren för vinnande af inträde i statens järnvägstrafiks pensionsinrättningar, hvaremot dylik pensionsrätt icke borde tillkomma den yngre tjänstehafvare, hvilken, enligt hvad förut nämnts, vägrat att begagna sig af honom tillerkänd rätt att utan erläggande af några som helst extra afgifter ingå i nämnda pensionsanstalter.

Beträffande slutligen ifrågasatt pension åt änka och barn efter tjänstehafvare, tillhörig denna grupp af ifrågavarande västkustbanepersonal, hölle styrelsen före, att för hvarje särskildt fall borde prövas, huruvida vid tjänstehafvares fränfälle skäl kunde förefinnas att åt vederbörande bevilja dylik pension.

På grund af hvad styrelsen sålunda anfört, hemställde styrelsen uti ifrågavarande afseende,

dels att enhvar af förenämnda till västkustbanan förut hörande, då i statens järnvägars tjänst anställda 34 personer, hvilka icke tillhörde vare sig statens järnvägstrafiks pensionsinrättning eller enskilda järnvägarernas pensionskassa, måtte berättigas att vid afskedstagandet af trafikmedel i pension uppbära ett årligt belopp, motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, det pensionsbelopp, han skulle hafva erhållit, om han den 1 januari

1896 vunnit delaktighet i statens järnvägstrafiks pensionsinrättning, och, å den andra, det för tiden efter afskedstagandet beräknade årliga värdet af de afgifter, han i händelse af sådan delaktighet skolat under sin tjänstetid i statens järnvägars tjänst hafva erlagt till pensionsinrättningen;

dels ock att det måtte öfverlämnas till Kungl. Maj:ts afgörande i hvarje särskildt fall, huruvida och med hvilket belopp pension finge af trafikmedel utgå till änka och barn efter befattningshafvare, tillhörande sistnämnda grupp af ifrågavarande västkustbanepersonal.

Sedan därefter styrelsen, med anledning däraf, att, efter det styrelsen afgifvit sitt nysberörda underdåniga utlåtande, fullmäktige i enskilda järnvägarnas pensionskassa antagit förslag till förnyadt reglemente för kassan, hvilket sedermera den 14 mars 1902 blifvit i nåder fastställt, inkommit med förnyadt yttrande i ärendet af den 18 februari 1902 och därvid med afseende å den del af ifrågavarande personal, som vore delägare i nämnda pensionskassa, framlagt ett delvis omarbetadt förslag till förbättrade pensionsförmåner, blef, såsom jag redan nämnt, ärendet den 4 april 1902 föredraget inför Eders Kungl. Maj:t.

Därvid anförde dåvarande departementschefen, bland annat, att han i enlighet med uttalandena i Riksdagens ifrågavarande skrifvelse funne det vara uppenbart, att billighetsskäl talade för att åtgärder vidtoges för att bereda förbättrade pensionsförmåner åt den med västkustbanans öfvertagande i statens tjänst öfvergångna personal, att man syntes kunna lämna därhän, huruvida formellt rättsliga skäl kunde till personalens förmån åberopas eller icke, och i stället hufvudsakligen fasthålla, att ifrågavarande personal vid blifvande afgang ur statens järnvägars tjänst i allmänhet under en afsevärd tid varit statens tjänare, samt att man ock måste taga i betraktande, att en afsevärd del af ifrågavarande personal af väsentligen annan hänsyn än denna personals eget bästa vägrats inträde i statens järnvägars pensionsanstalter.

Hvad särskildt anginge den del af ifrågavarande personal, som icke vore delägare i någon pensionsanstalt, yttrade departementschefen, att han icke hade något att erinra mot styrelsens förslag, hvilket innebure, att en-hvar af dessa, dåmera till ett antal af 33 uppgående tjänstehafvare skulle berättigas uppbära pension till det belopp, han skulle hafva erhållit, om han den 1 januari 1896 inträdt i statens järnvägars pensionsinrättning, efter afdrag af värdet af de afgifter, han skulle haft att erlægga till samma inrättning.

Under erinran därom, att med hänsyn till de stora afgifter, mot-

svarande rekroaktivavgifterna till änkekassan, som skulle hafva fordrats för att tillförsäkra dessa tjänstehafvare rätt till pension för änkor och barn, järnvägsstyrelsen ansett lämpligast vara, att det skulle ankomma på Eders Kungl. Maj:t att för hvarje särskildt förekommande fall pröfva, huruvida och med hvilket belopp pension skulle till änka och barn efter tjänstehafvare af nu ifrågakvande grupp af trafikmedlen utgå, förklarade emellertid departementschefen, att, ehuru det skulle medföra någon lättning vid ärendenas handläggning, om bifall kunde vinnas till ett förslag i den af järnvägsstyrelsen antydda riktning, han likväl ansåge, att, då några allmänna grunder för denna pensionering svårigen kunde på förhand bestämmas, riktigast vore, att tillfälle lämnades Riksdagen att deltaga i afgörandet af hvarje särskildt uppkommande fråga om pensionering af nu ifrågavarande änkor och barn, hvadan någon framställning till Riksdagen i denna del af ärendet icke syntes böra göras i detta sammanhang.

På hemställan af departementschefen beslöt Eders Kungl. Maj:t att aflåta nådig proposition till Riksdagen angående beredande af förbättrade pensionsförmåner för ifrågavarande, till västkustbanan förut hörande, i statens järnvägars tjänst anställda personal, därvid Eders Kungl. Maj:t beträffande ofvan omförmälda 33 personer, hvilka icke tillhörde vare sig statens järnvägstrafiks pensionsinrättning eller enskilda järnvägarnas pensionskassa, föreslog Riksdagen medgifva, att enhvar af dem måtte berättigas att vid afskedstagandet ur statens järnvägars tjänst af trafikmedel i pension uppbära ett årligt belopp, motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, det pensionsbelopp, han skulle hafva erhållit, om han den 1 januari 1896 vunnit delaktighet i statens järnvägstrafiks pensionsinrättning, och, å andra sidan, det för tiden efter afskedstagandet beräknade årliga värdet af de avgifter, han i händelse af sådan delaktighet skolat under sin tjänstgöringstid i statens järnvägars tjänst hafva erlagt till pensionsinrättningen.

Däremot gjordes icke hos Riksdagen någon framställning i fråga om pensioner till änkor och barn efter befattningshafvare, tillhörande sistberörda grupp af ifrågavarande personal.

Den af Eders Kungl. Maj:t uti ofvan omförmälda nådiga proposition gjorda framställning blef af Riksdagen enligt skrifvelse den 16 maj 1902 bifallen.

Uti sin förberörda skrifvelse den 26 april 1904 har järnvägsstyrelsen anmält, att stationsmästaren Mårtensons änka Anna Mårtensson, född

Olsson, uti en till järnvägsstyrelsen ingifven skrift anhållit, att styrelsen måtte utverka pension åt henne och hennes minderåriga son, samt därvid meddelat, att, då Landskrona—Ängelholms järnväg från och med år 1896 öfvergick i statens ägo, hennes bemälda man, hvilken varit anställd vid nämnda järnväg, öfvergått i statens järnvägars tjänst, men på grund af för hög ålder icke kunnat vinna inträde i statens järnvägstrafiks pensionsinrättningar, i följd hvaraf han hvarken för egen del eller för hustru och barn varit delägare i någon pensionsinrättning.

Järnvägsstyrelsen anförde vidare, att af afskrift utaf bouppteckning efter stationsmästaren Mårtensson jämte ett genom styrelsens försorg infordradt, för änkan utfärdadt prästbetyg framginge, att Mårtensson aflidit den 16 mars 1904 och efterlämnat, förutom änkan, född den 24 juni 1848, och fyra barn öfver aderton års ålder, ett minderårigt barn, sonen Per Edvin, född den 1 juli 1890; att behållningen i boet utgjort 1,050 kronor 31 öre; samt att enligt ett i bouppteckningsinstrumentet intaget, af Mårtensson upprättadt testamente behållningen i boet skulle efter afdrag af bröstarfvingarnas laglott tillfalla Mårtenssons änka.

Två i ärendet ingifna läkarbetyg utmärkte, att änkan vore behäftad med njurlidande och i följd däraf icke i stånd att utföra mera ansträngande kroppsarbete samt att hennes ofvanbemälda son Per Edvin ofta lede af lungkatarr. Till upplysning om Mårtenssons anställning vid Landskrona—Ängelholms järnväg hade till styrelsen öfverlämnats afskrift af ett för Mårtensson den 31 december 1895 af dåvarande trafikchefen vid järnvägen G. Erdman utfärdadt intyg, hvilket utvisade, att Mårtensson varit anställd vid nämnda järnväg, under åren 1876—1881 såsom banvakt och under åren 1882—1895 såsom stationsbefälhafvare vid Kingelstads station, samt att han under den tid, han tjänstgjort under Erdmans befäl eller åren 1886—1895, fullgjort sina åligganden med ordentlighet och nit samt utan anmärkning. Sedan ofvannämnda järnväg öfvergått i statens hand, hade Mårtensson varit stationsmästare med placering fortfarande vid Kingelstads station. Hans årsarfvode hade utgjort under år 1896 600 kronor och under år 1897 780 kronor, under åren 1898—1900 840 kronor, under år 1901 900 kronor samt från och med år 1902 960 kronor, hvarjämte han under samtliga dessa år åtnjutit fri bostad i statens hus. Af ett genom järnvägsstyrelsens försorg infordradt intyg af vederbörande trafikinspektör framginge, att Mårtensson under sin tjänstetid vid statens järnvägar fullgjort sina åligganden med största plikttrohet och fört en i allo hedrandeandel.

Järnvägsstyrelsen har med anledning däraf — under erinran, att 1903 års Riksdag med bifall till af Eders Kungl. Maj:t aflåten proposition medgifvit, att till vid Landskrona—Ängelholms järnväg före år 1896 och sedermera i statens järnvägars tjänst anställde stationskarlen Anders Nilssons änka och barn, hvilka, då Nilsson liksom all annan vid nämnda järnväg anställd personal icke tillhörde någon pensionsinrättning, vid Nilssons död vore i saknad af pension, finge utbetalas pension till årligt belopp af 150 kronor att utgå enligt de grunder, som i 7 § af gällande reglemente för statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa stadgades rörande pensioner till änkor och barn efter delägare i nämnda kassa — i underdånighet hemställt, att åt stationsmästaren Mårtenssons änka och ofvanbemälda omyndiga son måtte beredas pension att utgå från och med april månad 1904 i enlighet med de grunder, som stadgades i ofvannämnda paragraf i reglementet för statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa rörande pensioner till änkor och barn efter delägare i nämnda kassa.

Beträffande storleken af den föreslagna pensionen har järnvägsstyrelsen föreslagit, att densamma måtte bestämmas till ett årligt belopp af 240 kronor, och därvid meddelat, att styrelsen vid beräkandet af detta belopp utgått därifrån, att Mårtenssons änka och barn borde med hänsyn därtill, att inga afgifter för deras pensioner blifvit erlagda, få vidkännas proportionsvis samma afdrag å enligt reglementet för statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa för dem beräknade pensioner, som i nådig proposition till 1903 års Riksdag föreslagits beträffande stationskarlen Anders Nilssons änka och barn. För Nilssons änka och barn hade nämligen föreslagits och beviljats årlig pension till belopp af 150 kronor eller omkring 13 procent mindre än den pension å 173 kronor, som bort tillfalla dem, såframt Nilsson vid sitt inträde i statens järnvägars tjänst den 1 januari 1896 tillåtits ingå i statens järnvägstrafiks pensionsinrättningar och inbetalt stadgade afgifter. I enlighet därmed hade ock Mårtenssons änka och barn ansetts äfvenledes böra vidkännas 13 procent afdrag å dem under motsvarande förutsättning tillkommande pensionsbelopp 276 kronor och sålunda utfå en pension af i rundt tal 240 kronor.

Den af järnvägsstyrelsen åberopade 7 § i gällande reglemente för statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa är i de delar, hvilka för nu förevarande fråga kunna vara af betydelse, af följande lydelse:

§ 7.

Mom. 2. Pensionsberättigade äro:

den aflidnes änka, så länge hon lefver ogift och är i besittning af medborgerligt förtroende, samt

hvarje den aflidnes barn, som är yngre än aderton år och som, där det fyllt femton år, icke dömts förlustig medborgerligt förtroende.

Mom. 3. Det årliga pensionsbeloppet efter afliden deläggare fastställles, på sätt nästföljande paragraf stadgar, en gång för alla och utgår oförminskadt från och med månaden näst efter den, då delägaren afled, till och med den månad, under hvilken hans efterlevandes pensionsrätt helt och hållet upphör. Är änka ensam pensionsberättigad eller finnas endast pensionsberättigade barn, uppbäre i förra fallet änkan och i det senare barnen samfällt hela pensionsbeloppet. Finnas både pensionsberättigad änka och pensionsberättigade barn, åtnjute änkan den ena hälften och barnen tillsammans den andra hälften af pensionsbeloppet. Mellan barn delas alltid det dem samfällt tillkommande beloppet lika.

Mom. 5. Fullmäktige äro berättigade att låta understöd fortfarande utgå till sådant barn öfver aderton års ålder, hvilket till följd af sjuklighet eller kroppsslyte är oförmöget att bidraga till egen försörjning, dock utan att kassans ändamål därigenom äfventyras. Understödet kan bestämmas utan hinder af detta reglementes stadganden i fråga om pensioners storlek, men får aldrig öfverstiga ett belopp af 150 kronor, efter år räknadt.

I sammanhang härmed tillåter jag mig erinra om följande bestämmelser uti samma reglemente, hvilka för nu förevarande fråga kunna vara af intresse. Enligt 3 § skall den, som inträder i kassan, såsom inträdesavgift erlägga hälften af honom då tillkommande aflöning för en månad. Med aflöning förstås därvid, liksom jämväl i öfrigt uti ifrågavarande reglemente, ordinarie arfvode och inkvartering, därest sådan utgår, denna senares värde beräknadt till femton procent af arfvodets belopp. Deläggares årsavgifter utgå, enligt 4 §, med en viss, på grund af hans ålder vid inträdet i kassan, en gång för alla bestämd procent af honom tillkommande aflöning. Dock skall den, som vid erhållande af anställning i statens järnvägars ordinarie tjänst fyllt trettio år, erlägga retroaktiv avgift, motsvarande hela värdet af förmånen att icke behöfva erlägga högre årsavgifter än de i reglementet bestämda. Erläggandet af årsavgifter skall taga sin början med månaden näst efter den, då delägaren inträdde i kassan. Dess-

utom skall, enligt 5 §, delägare, hvarje gång han uppflyttas i högre aflöningsklass än den, för hvilken hans årsafgifter senast utgått, erläggas till änke- och pupillkassan två månaders aflöningsförhöjning. Denna afgift skall erläggas, då förhöjningen andra och tredje gången utfaller. Hvad därefter beträffar årliga beloppet af pension efter delägare, som affidit, medan han ännu kvarstod i tjänst, skall detsamma, enligt 8 §, utgå med tjugufem procent af den medelaflöning, som uppkommer, då medeltalet tages af de fem sista årsaflöningar, i förhållande till hvilka delägaren erlagt årsafgifter, dock att, för det fall att medelaflöningen till beloppet understiger den aflöning, delägaren senast innehaft, pensionen likväl må beräknas efter sistnämnda aflöning, med villkor, att af pensionstagaren till kassan, kontant eller genom afdrag å först utfallande pensionsmedel, inbetalas ett belopp, motsvarande skillnaden mellan de årsafgifter, som af delägaren under de fem sista åren erlagts, och dem, som under samma tid skulle hafva erlagts, därest de beräknats efter den aflöning, delägaren senast innehaft.

Såsom förut omförmälts, har genom Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut rörande förbättrade pensionsförmåner för den personal, som i anledning af västkustbanans inköp öfvergått i statens järnvägars tjänst, *dels* förhöjda pensioner beredts ej mindre de till denna personal hörande tjänstemän och betjante, hvilka vid öfvergången i statens järnvägars tjänst tillhörde enskilda järnvägarnas pensionskassa, än äfven änkor och barn efter dessa befattningshafvare, *dels* ock pension vid afskedstagandet till försäkrats den del af samma personal, som icke tillhörde någon pensionsinrättning. Det synes då, såsom jag i fråga om pension åt stationskarlen Nilssons änka och barn äfven framhöll, vara uppenbart, att, i den mån sådant visar sig vara erforderligt, pensioner böra beredas jämväl åt änkor och barn efter tjänstemän och betjante, tillhörande sistnämnda grupp af ifrågavarande personal.

Beträffande den pension å 150 kronor, som år 1903 beviljades åt bemälda Nilssons änka och barn, har beloppet därå erhållits på det sätt, att kapitalvärdet af en lifränta å 173 kronor om året för en änka, af samma ålder som änkan Nilsson, jämte barn beräknades till 2,975 kronor. Därifrån drogs det belopp, 421 kronor, hvartill de inträdes-, års-, uppflyttnings- och retroaktivafgifter jämte ränta beräknats, hvilka det skolat åligga Nilsson att erläggas till statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa, därest han vid öfvergången i statens järnvägars tjänst blifvit delägare i denna kassa. Återstående beloppet 2,554 kronor beräknades utgöra kapital-

värdet å en årlig lifränta å omkring 149 kronor, hvilket sistnämnda belopp afrundades till 150 kronor.

I händelse de grunder, hvilka gjorde sig gällande vid tilldelande af pension åt Nilssons stärbhusdelägare, äfven tillämpades i förevarande fall, skulle pensionen till Mårtenssons änka och barn bestämmas till blott 170 kronor, hvilket framgår af följande från järnvägsstyrelsen sedermera lämnade beräkning. Därest Mårtensson vid sin öfvergång i statens järnvägars tjänst fått inträda i statens järnvägstrafiks pensionsanstalter, skulle hans änka och son hafva tillerkänts en pension af 276 kronor. Kapitalvärdet af en lifränta å nämnda belopp för en änka, af samma ålder som änkan Mårtensson, jämte sonen skulle utgöra 3,730 kronor. Om därifrån drages hvad det ålegat Mårtensson att i inträdes-, års-, uppflyttnings- och retroaktivafgifter erlægga till statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa, därest han vid öfvergången i statens järnvägars tjänst blifvit delägare i denna kassa, äfvensom ränta eller tillhoppa 1,441 kronor, återstår ett belopp af 2,289 kronor, hvilket utgör kapitalvärdet å en årlig lifränta å omkring 170 kronor.

En dylik pension å 170 kronor utgör emellertid endast omkring $15\frac{1}{2}$ % af Mårtenssons i enlighet med reglementets bestämmelser till 1,104 kronor beräknade aflöning, under det att den Nilssons änka och barn beviljade pensionen å 150 kronor utgjorde omkring $21\frac{2}{3}$ % af Nilssons till 690 kronor beräknade aflöning. Med tillämpning af dessa grunder vid bestämmande af pension till stärbhusdelägare efter tjänstemän och betjante, tillhörande ifrågavarande grupp af järnvägspersonalen, skulle således större afdrag å pensionsbeloppet äga rum för stärbhusdelägare efter tjänstehafvare, som längre tid tjänstgjort vid statens järnvägar, än för stärbhusdelägare efter dem, som under kortare tid tjänstgjort. Beloppet af sådant afdrag skulle därvid till och med kunna blifva så stort, att det i vissa fall kunde inträffa, att någon pension till stärbhusdelägarna ej alls komme att utgå.

Under sådana förhållanden synes mig berörda princip för bestämmande af pension åt stärbhusdelägare efter tjänstehafvare af ifrågavarande grupp icke böra vidare tillämpas, utan bör pensionsbeloppet fastställas till viss skälig procent af tjänstehafvarens enligt pensionsreglementet beräknade aflöning, och torde denna procent, på det att pensionen må blifva till någon hjälp för änka och barn, icke böra sättas lägre än tjugu procent af berörda aflöning. I förevarande fall utgör 20 % af Mårtenssons till 1,104 kronor beräknade aflöning 220 kronor 80 öre, hvilket belopp torde böra afrundas till 225 kronor.»

På grund af hvad till statsrådsprotokollet i detta ärende blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 14 mars 1905.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Herr *H. Andersson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
